

El llenguatge

Cap al lloc d'on

veniu

26/XI/1980

L'adverbi de lloc on, interrogatiu o relatiu, admet l'anteposició de tres preposicions febles: a (facultativa: se'n sol, generalment, prescindir), de i per. També pot admetre la d'algunes preposicions fortes, com fins, cap, vers, segons, etc., i fins i tot, encara, d'alguna locució prepositiva: A on aneu? (millor: On aneu?). La capsa d'on ho has tret, Ja sé per on passa, Anem fins on tu saps, Cap on aneu?, Només en trobaràs segons on, Ara som al costat d'on érem ahir.

El locatiu on s'usa sovint com a equivalent de la combinació d'un antecedent més un relatiu, cas, per tant, en què atribuïm a aquest antecedent un valor genèric: on ens veiem sovint, on m'esperavens l'altre dia. Ni el Diccionari Fabra ni la Gran Enciclopèdia Catalana no recullen aquest ús del terme locatiu on, però el trobem indicat a la Gramàtica pòstuma de Fabra (pàg. 94). I és quan s'usa amb aquesta equivalència que el relatiu on va precedit sovint de les preposicions indicades: algunes, de fet, només les admet en aquest cas.

Aquest ús del terme relatiu on permet construccions molt lacòniques i concises, a què contribueix, encara, aquesta possibilitat d'anteposar-hi certes preposicions: On no arribis tu arribaré jo, Aneu on vulgueu (anar), Vinc d'on vénen els altres, Vull passar per on passes tu, Sempre va cap on van les noies. Però aquestes frases només són possibles en aquells casos en què el verb de l'oració principal i el de la subordinada (relativa), sovint el mateix, regeixen —per tant— la mateixa preposició (de la qual, com hem dit, se sol prescindir si és la preposició a). Si no, és a dir, si els dos verbs regeixen preposicions diferents, el relatiu on exigeix el reforç d'un antecedent, que sol ésser el substantiu lloc o bé qualsevol altre nom amb el mateix valor locatiu i genèric, com part, indret, punt, banda, cantó, costat, etc., al qual s'anteposa la preposició regida pel verb de l'oració principal: Tornant al punt d'on he partit (Carles Riba, pròleg al Diccionari Fabra). Anàlogament: Passarem pel lloc fins on vam anar ahir, Sempre van cap al cantó per on passen les noies. Aquest antecedent, mer reforç del relatiu on, també pot ésser un adverbi com allí, allà, ací o ací (segurament, però, amb més escasses possibilitats): Vinc d'allà on tanta por tenir d'anar vosaltres.

Aibert Jané